

Gäst: Anika Agebjörn, tidigare vetenskapsjournalist på LiU där hon bl a bevakade miljöfrågor, pratade på temat **”Våga ifrågasätta tillväxten”**

Anika började med att säga att vi måste diskutera och våga problematisera tillväxten. Vi kan inte rädda planeten med det här ekonomiska systemet. Det beror på att vi lever på en ändlig planet, men kapitalismen kan inte existera utan tillväxt.

I kapitalismen är vinsten är den främsta drivkraften. Det kallas för ekonomisk tillväxt, men egentligen är det o-ekonomisk tillväxt, eftersom den inte, trots en global överproduktion, klarar av att tillgodose grundläggande behov hos miljarder människor.

Konsten att göra vinst består bland annat i att lägga produktionen där arbetskraften är billig och konsumtionen där folk kan betala mer. Om det inte fungerar kan man alltid se till att folk kan låna pengar till sin konsumtion och göra vinst på det.

Vi får inte glömma att tillväxten är exponentiell. Vi pratar om procent. Om Sveriges BNP var 2000 miljarder för tjugo år sedan och ökade med 2%, är en ökning på 2% av dagens BNP en mycket större summa. All tillväxt ska inte avskaffas, säger Anika Agebjörn, men vad ska växa och varför? Vi behöver tillväxt av alternativ energi som vindkraft. Fattiga länder behöver tillväxt. Men vi måste styra vad som ska växa och vad tillväxten ska vara till för.

Alternativa ekonomiska system

Det finns idag ekonomer med idéer om vad som skulle kunna ersätta dagens ekonomiska system. De är inte riktigt rumsrena än, politiker lyssnar hellre på tillväxtekonomer, men diskussionen pågår. Här är några förslag:

Cirkulär ekonomi och permaekonomi: handlar om att sluta cirkelarna med återvinning och återanvändning. Ställa krav på hur varor är designade. Underlätta gemensamt ägande. Det ger också ett större intresse av att varor ska hålla.

Grön hållbar tillväxt talas det om i OECDs rapport ”Towards green growth”. Den är Anika Agebjörn tveksam till. Det kräver kräver ”decoupling”, alltså att man frikopplar tillväxt från utnyttjandet av materiella resurser. Hittills har ingen visat att det stämmer, säger hon, och det rubbar inte de mäktigas intressen.

Wellbeing economy: Krav på jämlikhet och sociala rättvisa. Göra ekonomin till ett medel, inte mål för att tillgodose våra behov.

Donut-economy, en ekonomisk modell som illustreras av en donut, en stor cirkel med en mindre cirkel inuti. Den yttre markerar de planetära gränserna och den inre de sociala gränserna som ekonomin måste hållas inom.

Post-growth: Det är vinsten som är roten till det onda. Avskaffa vinstsyftet i bolagsordningen/aktiebolagslagen. Idag står det i lagen att syftet med ett aktiebolag är att göra vinst åt ägarna. Men det går att göra undantag i syftet och det finns de som idag redan gör det.

Nerväxt (degrowth)

Det finns ett ord ingen vågar säga idag, enligt Anika Agebjörn och det ordet är SPARA.

Spara resurser. I dagens ekonomi är ett träd inget värt förrän man hugger ned det.
Hon tycker Naturskyddsföreningens kampanj max 5 nya plagg om året är så bra.

Principer för nerväxt:

- Närproduktion, kortare avstånd produktion-konsumtion
- Minskad långväga handel
- Blandade drifts- och ägandeformer, t ex kooperativ, ideella organisationer
- Arbetstidsförkortning
- Återanvändning, återvinning
- Delning, återupprätta allmänningarna
- Jämlikhet, omfördela välfärden
- Omvärdera omsorgsarbetet, också om miljön
- Att sluta använda vissa saker som en vara vilken som helst exempelvis mark.
- Uppgradera relationer, nedgradera ägande och prylar. Lägg tid och resurser på frågor om kärlek, vänskap.

Till sist säger hon att det handlar om makt. De som tjänar på klimatkrisen är oftast de mäktigaste i samhället. De är inte intresserade av att klargöra klimatkrisens verkliga orsaker. Därför håller vi oss kvar och harvar runt i tekniska lösningar, utsläppskrediter och för dem ofarliga åtgärder.

Tack för att du kom Anika, där fick vi mycket att tänka på!